

τὴν ἐθνικὴν ἐν Ἰταλίᾳ θέλησιν, κατέφυγεν ὁ Φραγκόσκος εἰς τὴν Γαέταν μετὰ τῆς συμπαθοῦς αὐτοῦ συζύγου Μαρίας τῆς Βαυαρικῆς καὶ ἀντέταξεν ἐκεῖ ἀντίστασιν ὑπὲρ τοῦς τρεῖς μῆνας ἡρωικῆν, κινήσασαν σχεδὸν τὴν συμπάθειαν ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης καὶ τούλαχιστον ἐντίμως καὶ ἐνδόξως θέσασαν τέρμα εἰς τὴν πλήρη ἀμικτημάτων κυβέρνησιν τῶν Βουρβωνῶν τῆς Νεαπόλεως. Τῇ 13 Φεβρουαρίου 1861 κατέλιπε τὴν Γαέταν ὁ βασιλεὺς, ἡ δὲ Νεάπολις καὶ ἡ Σικελία ἠνώθησαν πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ Βικτωρος Ἐμμανουήλ. Ὁ κόμης τοῦ Σαμβῶρ εὐμενέστατα διακείται πρὸς τὸν ἐκπτωτον βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, ὅστις καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐπισκεφθέντων αὐτὸν εἰς Φροσδόρφ κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ βαρεῖαν ἀσθένειαν.

Καὶ ὁ κλάδος δὲ τῶν Βουρβωνῶν τῆς Πάρμας παρήχθη ἐκ οὐ ἰσπανικοῦ. Ἀπ' οὐ δηλαδὴ ἐξέλιπον οἱ ἄρρηνες γόνοι τοῦ οἴκου τῶν Φαρνέσων δουκῶν τῆς Πάρμας, ἡ κληρονομία τοῦ δουκάτου περιήλθεν εἰς τὴν Ἐλισάβετ τὴν ἐκ Φαρνέσων δευτέραν σύζυγον τοῦ πρώτου τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ Βουρβωνῶν Φιλίππου τοῦ Ε', ἣτις παρεχώρησεν αὐτὸ εἰς τὸν υἱὸν τῆς Κάρολον, τούτου δὲ λαβόντος (1735) τὸ στέμμα τῶν δύο Σικελιῶν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, παρεχωρήθη τὸ δουκάτον εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας. Ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀκuisγράνου (1748), δι' ἧς ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου πόλεμον, τὸ δουκάτον τῆς Πάρμας ἐδόθη εἰς τὸν δευτερον υἱὸν Φιλίππου τοῦ Ε' καὶ Ἐλισάβετ τῆς ἐκ Φαρνέσων, τὸν ἰσπανικὸν δὲν Φίλιππον. Οἱ ἀπόγονοι τούτου τοῦ Φιλίππου ἠγεμόνευσαν τῆς Πάρμας μέχρι τῶν χρόνων τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ Ναπολέοντος, στερηθέντες δὲ τότε τὴν τῆς Πάρμας ἀρχὴν ἕνεκα ποικίλων πολιτικῶν περιπετειῶν, καὶ λαβόντες ἀπὸ τοῦ 1801 μέχρι τοῦ 1808 τὸν τίτλον βασιλέως τῆς Ἐτρουρίας, ἀνέκτησαν πάλιν τῷ 1847 μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μαρίας Λουίζης συζύγου τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, εἰς ἣν τῷ 1815 εἶχε δοθῆ τὸ δουκάτον, τὸν θρόνον τῆς Πάρμας, ὃν καὶ διετήρησαν ἕως οὐ καὶ τὸ δουκάτον ἐκεῖνο ἠνώθη πρὸς τὸ λοιπὸν βασιλείον τῆς Ἰταλίας. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ νῦν φέρων τὸν τίτλον τοῦ δουκῆ τῆς Πάρμας καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκπτῶτων Βουρβωνιδῶν.

Τοιοῦτος εἶναι ὡς ἐν βραχυτάτῃ σκιαγραφίᾳ ὁ βίος τοῦ περιγενοῦς τούτου οἴκου, βίος ὅστις πλέον παρὰ πάσης ἄλλης ἡγεμονικῆς δυναστείας συνδέεται στενωτάτα πρὸς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης.

Ο ΚΥΩΝ ΤΟΥ ΛΟΧΟΥ.

«Με εἶχαν ρίξει χάμου, σὲ μίαν ἄκρη, πίσω ἀπὸ κάτι χαμάκλαδα δεμένον χεροπόδαρα. Οἱ Ἀράπηδες σὰν ἔφαγαν τὸ κουσκούς των ἐξαπλώθησαν ἐπάνω 'ς τὸν ἄμμο, ἐτυλίχθησαν μὲ τὰ βουρνούζια των καὶ . . . καλὴν νύκτα! Ὑστερα ἀπὸ ἓνα τέταρτο ὄλοι τοὺς ροχαλιζαν. Δυὸ σκοποὶ περπατοῦσαν ἐπάνω κάτω σὲ καθὲ ἄκρη τοῦ στρατοπέδου.

«Καλὰ! εἶπα μὲ τὸν νοῦ μου, αὔριο τὰ λέμε. Θὰ σὰς τὸ κύψω λάσπη, μιᾶ χαρᾶ. — Εἶχα μιὰ θέρημ πού με δαιμονίζε. — Νὰ τῶ ἔξεραν κὰν τὰ παιδιὰ τοῦ Λόχου πού εἶμαι, ἔλεγα μὲ τὸν νοῦν μου, θάρχονταν νὰ με γλυτώσουν ἀπὸ τὰ νύχια αὐτῶν τῶν Βεδουίνων. Μὰ πῶς διάβολο θέλεις νὰ τὸ ξέρουν; ἐγὼ εὐγῆκα σεργιάνι ἔξω ἀπ' τὸ στρατόπεδο τσουπ! νὰ σου καὶ πέφτω 'ς ἓνα καρτέρι μ' ἀπορίζουν οἱ Ἀράπηδες· ποιὸς μὲ εἶδε ποιὸς μὲ ξέρει. Τὰ συντρόφια θὰ νόμισαν δίχως ἄλλο πῶς ἐκατραχύλησα ἀπὸ κανένα γκρεμνὸ.

«Ἐξόφνου νοιώθω μιὰ δροσιὰ 'ς τὸ πρόσωπό μου· γυρνῶ καὶ τί νὰ ἰδῶ; δυὸ μάτια λαμπερὰ μ' ἐτήραγαν ἥσυχα ἥσυχα. Μωρὲ κὺττα κεῖ! ὁ σκύλος τοῦ Λόχου, εἶπα μέσα μου. Εἶχε καιρὸ πού τὸν εἶχαμε μαζί μας, καὶ ἄμα ἔβαλα τὴν σάλπιγγα 'ς τὸ στόμα μου καὶ ἐφώναξα *Ταρα τα τὰ νὰ σου καὶ μοῦπερνε τὸ κατόπι καὶ περπατοῦσε μυρίζοντας τὰ χνάρια μου.*

«Ὁ σκύλος, τὸ λοιπὸν, μ' ἐκύνταε κουνώντας τὴν οὐρά του. Δίχως ἄλλο θάχε κάτι 'ς τὸ νοῦ του. Κ' ἐγὼ εἶχα κάτι 'ς τὸ νοῦ μου. Ἴσως εἶχαμε καὶ οἱ δυὸ τὸ ἴδιο.

«— Στάσου, τοῦ λέγω. Μὲ τὰ δόντια μου τραβῶ ἓνα κομμάτι ἀπ' τὸν μανδύα μου· κρακ! τὸ ξεσχίζω ὅσο νὰ πῆς δυὸ καὶ τὸ βάζω μέσα 'ς τὰ δόντια τοῦ Μαραφέτη· ἀνοίγει τὸ στόμα του, τὸ χάρτει, μὰ βλέπει πῶς δὲν τρώγεται καὶ τὸ μασσᾶ ἔτσι γιὰ τὸν τύπο.

«— Ἀκουσε, τοῦ λέγω, καὶ τὸν ἐτήραγα 'ς τὰ μάτια, νὰ τὸ πᾶς ἴσα 'ς τὸν Λόχο· καῦμενε, κὺττα καλὰ! νὰ τὸ πᾶς.

«Τεντόνει τὰ πόδια του, κουνάει τ' αὐτιά του καὶ ἐξαφνα σὰν ἀννοιωσε τι τοῦ εἶπα, τὸ ρίχνει 'ς τὴν τρεχάλα. Ὁ σκοπὸς τὸν βλέπει, καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ περάσῃ. «Στάσου νὰ ἰδῆς», λέγει, κ' ὁ κατεργάρης ἀρχίζει νὰ κουτσαίνει, μὰ τόσο πολὺ, πού ἡ μούρη του ἀκουμβᾶ κάτω 'ς τὸν ἄμμο· κ' ἔτσι περναῖ ἔμπρὸς ἀπὸ τὸν Ἀράπη. Αὐτὸς πού τὸν βλέπει ἔτσι ἄρρωστο τοῦ δίνει μιὰ μονάχα μὲ τὸ κοντάκι τοῦ τουφεκιῦ του καὶ τὸν πετᾶ πενήντα βήματα μακριὰ.

«Τότε ὁ Μαραφέτης σηκόνεται ἐπάνω μ' ἓνα πῆδημα· τὸ βάζει 'ς τὰ πόδια, κ' ἂν τὸν πιᾶσῃς. Ὑστερα ἀπὸ λίγαις ὥραις τὸ μέρος ἐπάρθηκε ἀπ' τοὺς δικοὺς μας κ' ἐγὼ ἐγύρισα 'ς τὸ

στρατόπεδο μαζί τους και με τὸ Μαραφέτη πού με πήρε πάλιν τὸ κατόπι.»

* *

Καὶ ὁ σαλπικτῆς περατώσας τὴν ἀφήγησιν αὐτοῦ ἔκλινε πρὸς τὸ ἡμίσεστον πῦρ περὶ τὸ ὅποτον συνώκλαζον δέκα δώδεκα στρατιῶται.

— Ἔτσι, δὲν εἶνε, τ' ἀδέρφι; Χάσμημα ἀπεκρίνατο αὐτῷ, κύων δὲ μέτριος τὸ ἀνάστημα, μέλας, τραχὺ ἔχων και ἐν ἀταξία τὸ τρίχωμα ἐγεγρθεὶς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ, ἡδυπαθῶς πενυθεὶς.

Ἄφνης ἠνωρθώθη, τεταμένην ἔχων τὴν οὐρὰν, τεταμένον τὸν τράχηλον, και θερυβδῶς γρύζων ἀπεμακρύνθη τριποδιζων.

— Τί ἔχει; ἠρώτησε τῶν περικαθημένων τις.

Ὁ σαλπικτῆς ὑπετονθόρισε: «ἔτσι μοῦ φαίνεται πὼς οἱ Πρώσσοι δὲν εἶνε μακρὰ.»

— Μὴ χάνεσαι! εἶπεν ὁ λοχίας. Σήμερα τὸ πρωτὶ ἔγεινε μάχη· δὲν εἰμπορεῖ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ βράδυ. Κ' ἔπειτα, οἱ ἀρχηγοὶ θὰ τῶξεραν.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμισεῖας ὥρας ὁ κύων ἐπανῆλθε κεκαλυμμένος ὑπὸ πηλοῦ, καταπεπτωκυῖαν ἔχων τὴν οὐρὰν, παρατήρων ἐπιμόνως, και ἀνησυχῶς τὰ δάση ὑπὲρ τὰ ὅποια νέφη πυκνὰ ἠωροῦντο ἐν τῇ νυκτί.

— Κ' ἐγὼ σὰς λέγω πὼς οἱ Πρώσσοι δὲν εἶνε μακρὰ, εἶπε και πάλιν ὁ σαλπικτῆς περιφροντὶς παρατήρων τὸν κύων.

— Μὴ χάνεσαι! ἐπανέλαθεν ὁ λοχίας, ὅστις περιτυλιχθεὶς διὰ τῆς κάππας του δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκοιμηθῆ, ὡς και οἱ συστρατιῶται αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ κύων προτεταμένον ἔχων τὸ ρύγχος και τεταμένον τὸ οὖς ἐφαίνετο ἀκροῶμενος πρᾶγματός τινος μακρὰν ὄντος.

* *

Ἄμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, λευκαίνοντος και φαιδρύνοντος διὰ τῶν ἀκτίνων του τὸ χωριδίον Βωμόν, οἱ στρατιῶται ἐκαθάριζον τὰ ὄπλα αὐτῶν.

Τὴν προτεραιάν εἶχε συναφθῆ μάχη ἐν Βουλοβοῦ, ὡς εἶχεν εἶπει ὁ λοχίας· σήμερον ἀνεπαύοντο. Οἱ ἀξίωματικοὶ ἐπεθεώρουν τοὺς ἀνδρας αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ στρατηγοὶ προσγευματίζον. Ἀπαράλλακτα ὅπως ἐν τῷ στρατῶνι.

Ἐξαφνα, εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου πίπτει μία ὄβις. Ἐκπληκτοὶ πάντες θεωροῦσιν ἀλλήλους. Πόθεν ἦλθεν; Οὐδεὶς γινώσκει. Ἐγένετο ρῆγμα ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς τάγματος.

Τὸ στρατόπεδον τῶρα ὀμοιάζει πρὸς μυρμηκίαν ὑπὸ ὀπλῆς ἵππου λεηλατηθεῖσαν· οἱ στρατιῶται τρέχουσιν ἐδῶ, ἐκεῖ, ἀγωνιώδεις, περίτρομοι· συντάσσονται ἐν τάχει, ἀτάκτως, και ἐπὶ τοῦ δάσους, ὅπου χθὲς τὴν ἐσπέραν ὁ κύων ἐθεώρει συμπυκνουμένης τὰς νεφέλας τῆς νυκτός, καπνὸς ἀνέρχεται, καλύπτων τὸ κυ-

νοῦν τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῶν ἐκσφενδονουμένων και συριζόντων μυδραλλίων.

Περὶ τὸ στρατόπεδον συνάπτεται μάχη. — Ὁ Μαραφέτης τὸ εἶχε νοιώσει πὼς ἦταν οἱ Πρώσσοι! ἐψιθύριζεν ὁ σαλπικτῆς.

* *

Ὁ ἥλιος δῦει ὀπίσω τῶν δασῶν και ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ. Τί κάμνον; Οὐδεὶς εἰςεύρει. Πυροβολοῦν ἐν ἀταξία ὑπὸ τὴν χάλαζαν τῶν ἐχθρικών σφαιρῶν και ὀβιδῶν. Πού πηγαίνουν; Οὐδεὶς εἰςεύρει. Κάμπτονται, ὀπισθοχωροῦσι, διασκορπίζονται. Ὁ δυνάμενος πωθήτω. Ἠτήθησαν, ἐτραπήσαν εἰς φυγὴν.

Τὸ χωριὸν εἶνε ἐρυθρὸν τῶρα· ἐρυθρὰ τὰ ἀλώνια ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ δύνοντος ἡλίου· ἐρυθραὶ αἱ ὁδοὶ ἐκ τῆς φύρδην μίγδην παρόδου τῶν ἐρυθρῶν περισκελίδων τῶν πεζῶν· ἐρυθραὶ αἱ οἰκίαι ὑπὸ τῶν πυρῶν τῆς μάχης ἐμπρησθεῖσαι.

Ὅπισω συστάδος δένδρων τέσσαρες στρατιῶται, μελανὴν ἐκ τῆς πυριτίδος και διεσχισμένην ἔχοντες τὴν στολὴν, ἠκροῦντα τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἀραιῶν πυροβολισμῶν.

— Τελείωσε, εἶπεν ὁ λοχίας διὰ βραγγυῆς φωνῆς, ἀπομάσσω με τὸν λαιμοδέτην αὐτοῦ τὸ διὰ τῆς χειρίδος τοῦ ἐπενδύτου του διαρρέον αἷμα. Τὸ χέρι μου ἔσπασε.

— Θαρρῶ πὼς ἔχω μιὰ σφαῖρα·ς τῆ ράχη μου, ἐψιθύρισε στρατιῶτης τις, περιδίων διὰ τοῦ μανδυλίου αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν συστρατιῶτου, οὗτινος ὁ ἀνοικτός χιτῶν ἔφερε κηλίδας αιματηράς.

— Τί θὰ κάμωμε; ἠρώτησεν οὗτος θεωρῶν τὸν λοχίαν.

— Θὰ φύγωμε. Ἀφ' οὗ ἔτσι κ' ἔτσι εἴμασθε χαμένοι, καλλίτερα νὰ τὰ πάμε ἔς τοὺς δικούς μας τὰ κουφάρια μας παρά ἔς τοὺς Πρώσσοις· θὰ ἴδουνε κἂν πὼς πολεμήσαμε.

— Τὸ λοιπὸν κανεὶς δὲν εἶδε τὸν Μαραφέτη;

Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπέτεινε ὁ σαλπικτῆς ὀκλαδὸν καθήμενος ὑπὸ δένδρον και καθάρζων τὸ ὄπλον του.

Ὁ δεκανεὺς ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν.

— Κι' ὅμως θαρρῶ νὰ τὸν ἀκουσῶ κάπου. Σιγῇ ἐπῆλθεν, εἰτά δ' αἰφνης.

— Και ἡ σημαία;

— Τὴν ἐκρατοῦσεν ὁ ὑπολοχαγὸς Φουρνιῆς, εἶπεν ὁ πρῶτος στρατιῶτης· ἐσκοτώθηκε τὸν εἶδα με τὰ μάτια μου· τότε τὴν ἀρπαξεν ἕνας λοχαγός. Ἐσκοτώθηκε κι' αὐτός. Τότε ἕνας στρατιῶτης τοῦ ἐκτου λόχου τὴν ἐξέσχισε, τὴν ἔκαμε κουφάρι και τὴν ἐκρυψε κάτω ἀπὸ τὸ ἀμπέχονόν του. Ἐνα τάγμα Πρώσσων εἶχε

στρυμώζει αὐτὸν καὶ ἄλλους δώδεκα εἰς ἕναν τοῖχο. Ὁ στρατιώτης ἐλιγοθύμησε· εἶχε πάρει μιὰ σπικθιά 'ς τὸ πρόσωπο· καὶ τὸν εἶδα πού σήκωνε τὰ χέρια του 'ς τοὺς ἄλλους στρατιώτας καὶ τοὺς ἔδινε τὴν σημαία. Ὑστερα παιὰ δὲν ἔζούρω τί ἀπέγεινε.

— Ποιὸς λὲς νὰ τὴν πῆρε ;

— Κανέναι; Πρῶσσο;

Βλασφημία ἀγανακτήσεως ἐξεπέμφθη.

Ὁ σαλπικτής ἠγέρθη : « Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε, »

Ὁ λοχίας ὕψωσε τοὺς ὄμους καὶ δεικνύων τὴν μέγρι τῶν προποδῶν τοῦ λόφου, καταληφθέντος ὑπὸ τῆς σκοτίας τῆς νυκτός, περιλισσομένην ἀτράπόν :

— Δρόμο! εἶπεν.

Ἡ ὁδὸς ἐξετείνεται, φαιά ὑπὸ τῆς βροχῆς, μεταξύ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν τάφρων, ἐν αἷς αἰσταγόνες κατέπιπτον πλαταγοῦσαι. Οὐδεὶς ἐφαίνεται. Κύων τις μόνον καταλασπωμένος, εἰδεχθῆς τὸ τρίχωμα, τεταπεινωμένην ἔχων τὴν οὐρὰν ἔτρεχε παρὰ τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἀφίρον ἀκότιπιν τοῦ ἐπὶ τοῦ πηλοῦ θρόμβους αἵματος, οὓς ἐξήλειπεν ἡ βροχῆ.

Δεξιᾷ, ὀπισθεν τῶν ἀγρῶν, ὑπόκωφος ἠκούετο κρότος, ὡς κυλίνδρισις κιβωτίων βλημάτων καὶ τηλεβόλων ἰσως. Ὁ κύων ἔστη· ῥάκος τι ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ στόματός του συρόμενον ἐν τῷ πηλῷ. Συνεἰλκυσε διὰ τῶν ὀδόντων τὸ συρόμενον τοῦ ῥάκου ἀκρόν καὶ ἐξηκολούθησε τρέχων.

Σκεπαστὸν ἀμάξιον ὑπὸ φαιᾶς φερόμενον φορβάδος ἐφάνη ὡς σημεῖον εἰς τοῦ δρόμου τὸ ἄκρον. Γραῖά τις εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, πτήσσοῦσα ὑπὸ ἐρυθρὸν ἀλεξιβρόχιον καὶ σφίγγουσα εἰς τὸ στήθος αὐτῆς παιδίον ἐξαετὲς, ἔκλαιε.

Ὁ ἠνιοχῶν ἐμάστιζε τὸν ἵππον. Ἐκεῖ ὅπου ἡ ὁδὸς ἐγίνετο ἀνωφερῆς, τὸ ἀμάξιον συνηνητήθη μετὰ τοῦ κύνος. Ὁ ἵππος ἐσταμάτησε κεκμηκῶς ὢν. Ὁ ἠνιοχῶν ἐβλασφήμησε καὶ ἰδὼν τὸν κύνα παρὰ τοὺς τροχοὺς διαβαίνοντα ἐμάστισεν αὐτὸν σφοδρῶς.

Ὁ κύων ἐξέβαλεν ὠρυγὴν ἀλγους.

— Κύτταξε 'κει, μπαμπᾶ, τί ἔχει 'ς τὸ στόμα του ; εἶπε τὸ παιδίον.

— Ἐνα κόκκαλο, εἶπεν ὁ ἠνιοχῶν καὶ τὸ ἀμάξιον ἀντιπαρῆλθεν. Ὁ δὲ κύων χωλαίνων ἤρξατο τρέχων αὐθις ἐν τριποδισμῷ.

Ἐν τινι καμπῇ τῆς ὁδοῦ εἶδε προσερχόμενα δύο κοράσια, κεκαλυμμένην ἔχοντα τὴν κεφαλὴν των, ὅπως προφυλαττωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς βροχῆς, διὰ τῆς βαμβακερᾶς αὐτῶν ἐσθῆτος. Ὁ κύων ἀπεμακροῦνθη.

— Ὡ! ἕνας σκύλος! εἶπε τὸ μικρότερον τῶν κορασιῶν τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Τὸ ἕτερον προσεἴλκυσε τὴν ἀδελφὴν του πρὸς ἑαυτὸ περιδεῆς.

— Σώπα, κ' εἶνε λυσσασμένος!

Τὸ ἀμάξιον, πρὸς δυσμὰς ἐλαύνον, συνηνητήθη καθ' ὁδὸν μετὰ τῶν τεσσάρων στρατιωτῶν, βαδιζόντων ὑπὸ τὴν βροχῆν, ἐρρακωμένην καὶ διάβροχον ἔχοντων τὴν στολήν, ἀνευ σάκκου. Ὁ πρῶτος ὑπεστήριζε τὸν δεύτερον, συρόμενον πελιδνόν, τὴν κεφαλὴν δεδεμένην ἔχοντα διὰ μακδυλίου, καὶ αἱματόστικτον τὸν ὑπενδύτην. Ὁ λοχίας ἠγείτο, κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα· ἐξεληθόντα τοῦ ἀμπεχόνου, οὐτινος ἡ χειρὶς ἐκρέματο ἄχρι τοῦ ἐδάφους. Ὁ τέταρτος ἐκτός τῆς σάλπιγγος, ἔφερε καὶ τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ τὰ ὄπλα.

Πλησιάζοντος τοῦ ἀμαξίου, ὁ δεκανεὺς ἐκάλεσε τὸν ἠνιοχόντα :

— Ποῦ εἶμασθε 'δῶ;

— Εἰς τὸ δρόμο τῆς Μεζιέρης.

— Ποῦ πάγει ἀπ' ἐδῶ ;

— Εἰς τὸ Δόντσερη, κ' ὕστερα εἰς τὸ Σεδάν.

— Εἶνε 'ς αὐτὸ τὸ μέρος Γάλλοι στρατιῶται ;

— Ναι, εἶνε εἰς ὅλους τοὺς δρόμους, σκόρπιοι καὶ φεύγουν ἀπ' ἐδῶ (ἐδείκνυε δὲ τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ κοιλάδα) εἶνε οἱ Πρῶσσοι.

Καὶ οἱ στρατιῶται στράφοντες διέκριναν πράγμα τι ἀνερχόμενον τὴν κοιλάδα καὶ σχηματίζον μακρὰν ταινίαν μέλαιναν εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Ὁ τραυματίας ἐλιποθύμησεν ἐπὶ τοῦ συστρατιώτου του.

— Αὐτὸς δὲν θὰ πάγη πολὺ ἀκόμα, εἶπεν ὁ ἠνιοχῶν.

— Γι' αὐτὸ νὰ τὸν πάρης ἐπάνω 'ς τὸ ἀμάξιόν σου, εἶπεν ὁ δεκανεὺς. Ἡμεῖς θαρχόμεσθα κατότιν. Ἐλα! ἐμπρός! καὶ τράβα γιὰ τὸ Σεδάν.

Ὁ ἠνιοχῶν ἠνωρθῶθη ὀργίλως μυκτηρίζων.

— Νὰ γυρίσω 'ς τοὺς Γάλλους, πού νικήθηκαν; κί' ἄς νὰ μὴ! ἐγὼ θὰ πάγω 'ς τοὺς Γερμανοὺς πού τοὺς νίκησαν καὶ εἶν' ἐδῶ πίσω, δὲν τᾶχασα, νὰ πάγω 'ς τοὺς Γάλλους· τέτοια χωρατὰ δὲν τὰ κάνω. Ἐλα, ἐμπρός, δρόμο, Σταχτηρῆ!

Ὁ δεκανεὺς ὤρθησε ν' ἀρπάσῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν φορβάδα.

— Πίσω! ἀνέκραξεν ὁ ἠνιοχῶν μακροδῶς μαστίσας τὴν ἵππον.

— Σκύλε! ἀνέκραξεν ὁ δεκανεὺς.

Βήματά τινα προσωτέρω συνήνητησαν τὰ δύο κοράσια.

— Ἀπ' ἐδῶ πάγει 'ς τὸ Σεδάν, μικρῆ;

— Ναι.

— Εἶνε μακρὰ ἀκόμα ;

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐντόμων οἱ μύρμηκες ὑπῆρξαν ἰδίως τὸ ἀντικείμενον τῶν πειραμάτων τοῦ **Sir Lubbock**, ἅτινα κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ἐπιχειρηθέντων ὑπὸ ἄλλων ἐπιστημόνων, ὅτι ἐγένοντο μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐπὶ ὠρισμένῳ ἐντόμῳ, τὰ ὅποια προηγουμένως ἐσημείωσε διὰ διακριτικοῦ τινος γνωρίσματος, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν φωλεῶν, ἃς ἐπὶ μακρὰς περιόδου ἐτήρει χάριν παρατηρήσεων. Ὁ **Sir Lubbock** πιστεύει ὅτι οἱ μύρμηκες εἰσι μᾶλλον κατὰλληλοι πρὸς παρατηρήσεις, εὐρίσκει ὅτι ἔχουσι τὴν νόησιν μᾶλλον ἀνεπτυγμένην καὶ λεπτοτέραν, τὴν δὲ φύσιν ἡμερωτέραν καὶ ἥττον εὐερέθιστον.

Διὰ τὰ πειράματα αὐτοῦ κατεσκευάζε μυρμηκίας τεχνητὰς ὡς ἑξῆς. Ἐλάμβανε δύο ὑαλίνας πλάκας ἐχούσας μέγεθος ὡς ἕγγιστα 10 τετραγωνικῶν δακτύλων καὶ κατεσκευάζε δι' αὐτῶν μικρὸν κιβώτιον διαφανὲς κλειόμενον δὲ ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους διὰ τεμαχίου ξύλου κινήτου μικρὰν ἔχοντος θύραν· τὸ ὑάλινον τοῦτο κλωβίον ἐτήρει κεκαλυμμένον πάντοτε, πλὴν μόνον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔκαμνε τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ· τοῦτο δὲ διότι οἱ μύρμηκες δὲν ἀγαπᾶσι τὸ φῶς ἐν ταῖς φωλεαῖς αὐτῶν.

Τούτου γενομένου ὁ **Lubbock** ἐσημείου διὰ μικρᾶς χρωματιστῆς κηλίδος ἐπὶ τῶν νῶτων τοὺς μύρμηκας, οὓς ἤθελε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς παρατηρήσεις.

Ὁ βίος τοῦ μύρμηκος ἔχει τέσσαρας περιόδους. Πρώτη περίοδος εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν εὐρίσκεται ἐν καταστάσει ἐμβρύου ἐν τῷ ὄμφῳ, εἶτα λαμβάνει μορφὴν σκόληκος, κατόπιν γίνεται χρυσαλὶς καὶ τελευταῖον ἐντομον τέλειον.

Εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσι δύο εἶδη μυρμηκῶν ἔχοντα τὰς αὐτὰς ἑξῆς, δὲν εἶνε δὲ πάντοτε εὐκόλον διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἐξακριβωθῶσι καλῶς τὰ ἦθη αὐτῶν. Καὶ πρῶτον τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν διέρχονται ὑπὸ τὴν γῆν, τῶν δὲ νέων ἡ ἀνατροφή γίνεται πάντοτε ἐν τῷ σκότει· ἔπειτα οἱ μύρμηκες εἰσὶν ἰδιαζόντως κοινωνικὰ ζῷα καὶ ἐπομένως δύσκολον καθίσταται νὰ διατηρήσῃ τις χωριστὰ ἐν ἀποκεκλεισμένῳ μέρει μικρὸν μόνον ἀριθμὸν αὐτῶν· δυνατὸν μάλιστα ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει νὰ μεταβληθῶσι ἐντελῶς αἱ ἑξῆς αὐτῶν. Ἐὰν δὲ πάλιν ἐξῆται τις νὰ διατηρήσῃ ὀλόκληρον τὴν κοινότητα, ὁ μέγας τῶν ἐντόμων ἀριθμὸς ἤθελεν ἐπιφέρει μεγάλην δυσκολίαν καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς παρατηρήσεις· ἐπιπλέον δὲ παρετήρηθη ὅτι τὰ άτομα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους διαφέρουσι τὸν χαρακτήρα, τὸ αὐτὸ δὲ άτομον δύναται νὰ ἀλλάξῃ διαγωγὴν, μεταβαλλομένων τῶν περιστάσεων.

Ἐπαγωγότατον ἀναγνώσμα ἀποτελοῦσι τὰ κεφάλαια, ὅσα ὁ **Lubbock** ἀφιερῶ εἰς περιγραφὴν τῶν φωλεῶν, τῆς ἀρχῆς καὶ ὀργανώ-

σεως αὐτῶν, τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας, τῆς τροφῆς, καὶ ἀποταμιεύσεως ἐπιτηδείων, τῶν πολέμων τῶν ἐντόμων τούτων καὶ τῶν αἰγματοσιῶν, εἰς ἃς ἀγούσιν οἱ μὲν τοὺς δέ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα δὲ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰσθημάτων τῶν μυρμηκῶν βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ νευρική αὐτῶν κατάστασις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἔχουσι ἐπιθυμίας καὶ πάθη λίαν ζωηρά.

Αἱ κοινότητες αὐτῶν εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον πολυαριθμοί, ὥστε δύναται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς μεγάλας τῆς γῆς πρωτεύουσας, τοὺς Παρισίους, τὸ Λονδίνον, τὸ Μεξικόν. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶνε τὸ σπουδαιότερον· τὸ μᾶλλον σημεῖώσεως ἄξιον εἶνε ἡ διοργανώσις τῆς κοινότητος, ἐν ἣ πάντα τὰ μέλη ἐργάζονται ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ. Ἐνταῦθα δὲ ὁ **Sir Lubbock** ἐπικρίνει καὶ ἀνασκευάζει τὰς παρατηρήσεις προηγουμένων αὐτοῦ ἐπιστημόνων, διαμφισβητῶν τὴν ὀρθότητα αὐτῶν περὶ τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀμοιβαίας συμπαθείας, ἃς εἶχον ἀποδώσει εἰς τοὺς μύρμηκας, διατεινόμενος μάλιστα ὅτι παρὰ τοῖς παραδόξαις τούτοις ἐντόμοις τὸ μῖσος εἶνε πάθος ἰσχυρότερον τῆς ἀγάπης.

Ἰσχυρότατον δ' ὡσαύτως ἔχουσι καὶ τὸ αἶσθημα τῆς κοινότητος αὐτῶν, καὶ τόσον, ὥστε οὐδέποτε εἶνε ἀνεκτὸς μύρμηξ εἰς κοινότητα ἐν ἣ εἶνε ξένος. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται ἀναγκαίως ὅτι οἱ μύρμηκες τῆς αὐτῆς κοινότητος δύναται εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσωσι ἀλλήλους, ὅπερ εἶνε λίαν θαυμαστὸν, ἐκν. ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ βραχυτῆς τοῦ βίου καὶ τὸ ἀπειράριθμον αὐτῶν. Ὁ εἰς κοινότητά τινα παρεισδύσας ξένος μύρμηξ προσβάλλεται ἀμέσως, διώκεται ἢ φονεύεται. Περιεργον δ' εἶνε ὅτι οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσι ἀλλήλους καὶ μετὰ μακρὸν ἔτι χωρισμὸν μηνῶν ὀλοκλήρων.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ **Sir Lubbock** ἐπεχείρησε πειράματα, ὧν παρέχει λεπτομερῆ ἀφήγησιν. «Βεβαίωτατον φαίνεται, λέγει, ὅτι παρὰ τοῖς μύρμηξιν ἡ ἀναγνώρισις ἀλλήλων δὲν εἶνε προσωπική, ἡ δὲ ἀρμονία αὐτῶν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἕκαστος ἀναγνωρίζει ἀτομικῶς ὅλα τὰ ἄλλα τῆς Κοινότητος μέλη. Πρὸς τούτοις τὸ γεγονός ὅτι δύναται νὰ ἀναγνωρίσωσι τοὺς φίλους των, καὶ ἂν ἔτι τεχνητῶς μεθυσθῶσι, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ φωλεᾷ αὐτῶν γεννηθέντας νεοσσοὺς, ἀλλ' ὑπὸ ξένων μυρμηκῶν ἀνατραφέντας, φαίνεται καταδεικνύον ὅτι ἡ ἀναγνώρισις δὲν γίνεται διὰ σημείου τινὸς ἰδιαίτερου ἢ συνθήματος».

Ἐξαιρέτως ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς μύρμηκας εἶνε ἡ αἰσθησις τῆς ὀσφρήσεως· σχεδὸν εἰς τὸν δρόμον αὐτῶν δὲν ὀδηγοῦνται ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀλλ' ἀπλῶς κάμνουσιν ἐπιδοθητικὴν αὐ-

τῶν χρῆσιν, πολὺ ὅμως μικροτέραν ἢ ὅσην θὰ ἐκάμνομεν ἡμεῖς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν.

Τέλος περιεργόταται εἶνε αἱ ἀνακοινώσεις περὶ τὰς εὐκολίας τῶν μυρμηκῶν εἰς νόησιν τῆς γεωμετρικῆς διευθύνσεως καὶ εἰς εὐρεσιν τῆς ὁδοῦ αὐτῶν, περὶ τοῦ τρόπου τοῦ εὐρίσκειν τὰ ἴχνη ἀλλήλων, ὡς καὶ περὶ τῆς εὐκολίας τῆς συνεννοήσεως αὐτῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ βουλευτὴς Δ* παρουσιάζει εἰς τὸν ὑπουργὸν Τ* ἕνα νεοφώτιστον τοῦ κόμματος, ὑψηλὸν τὸ ἀνάστημα, ὅστις ὅμως κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ἐπέδειξε πλειοτέραν ζωηρότητα καὶ ἐλαφρότητα ἢ ἐμβριθείαν κρίσεως καὶ εὐφυΐαν. Τὴν ἐπιούσαν ὁ βουλευτὴς ἐρωτᾷ τὸν ὑπουργὸν πῶς τοῦ ἐφάνη ὁ νέος φίλος τοῦ κόμματος.

— Εἶνε ἀνθρώπος ὑψηλόσωμος καὶ καλοκαμωμένος, ἀπαντᾷ ὁ ὑπουργός.

— Γεῖ τὸ κεφάλι 'πέτε μου, λέγει ὁ βουλευτὴς. Πῶς σὰς ἐφάνη τὸ πνεῦμά του ;

— Νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου. Οἱ ἀνθρώποι ποὺ ἔχουν ὑψηλὸν ἀνάστημα ὁμοιάζουν κάποτε μὲ τὰ σπήτια ποὺ ἔχουν πολλὰ πατώματα· τὸ ἐπάνω -πάνω εἶνε πάντοτε τὸ χειρότερα σιγυρισμένον.

* *

Ἐνίοτε ἡ φιλαργυρία εἶνε κληρονομικὴ ὡς ἀσθένεια ὀργανικὴ.

Ὁ γνωστός φιλάργυρος Π. εἰσέρχεται εἰς τὸ Σολωνεῖον μὲ τὸν ἐπταετῆ υἱὸν του.

— Διάλεξε, τῷ λέγει πλησιάζων πρὸς τὰ ἐκτέθειμένα γλυκίσματα.

Ὁ υἱὸς σκέπτεται ἐπὶ μακρόν.

— Ἐδιάλεξες ; ἐπαναλαμβάνει ὁ πατήρ.

— Μάλιστα, ἀπαντᾷ ὁ υἱός, θέλω νὰ μοῦ δώσουν ἕνα ἀπὸ ἐκεῖνα ἐκεῖ τὰ . . . ἀσημένια κουταλάκια.

* *

Ὁ Ἀγαθόπουλος προσέρχεται εἰς τὸν δεξιώτερον ὀδοντοίατρον τῆς πρωτεύουσας ὅπως ἐκριζώσῃ ἀλγούντα ὀδόντα.

Ὁ ἰατρός εἰς μίαν στιγμὴν, πρὶν προφθάσῃ νὰ φωνάξῃ κἂν ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐκριζοῖ τὸν ὀδόντα.

— Τί σὰς χρεωστῶ, γιχατρέ ; ἐρωτᾷ ὁ Ἀγαθόπουλος ἐνθουσιασμένος ἐκ τῆς ταχύτητος.

— Πέντε φράγκα, ἀπαντᾷ ὁ ὀδοντοίατρος.

— Πέντε φράγκα ! Ἄμ ἐγὼ ἐπῆγα πέρυσι εἰς ἕνα μπαρμπέρη καὶ ἐπῆρε μὲ τανάλια μία πήχη, καὶ μοῦ ἐτραβούσε τὸ δόντι μισὴ ὥρα, καὶ μὲ ἔφερε γύρω στὴν κάμαρη τρεῖς φορὰς

ἀπὸ τὸ τραβήγμα καὶ μοῦ πῆρε μόνον ἕνα φράγκο, καὶ θὰ πληρώσω 'ς ἐσὰς γιὰ μὲν στιγμὸν πέντε ;

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ φιλόδοξος δι' ἕνα μόνον λόγον ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του : διὰ νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν.

Ὅταν οἱ λαοὶ θὰ παύσωσι πιστεύοντες εἰς σωτήρας, τότε μόνον θέλουσι σωθῆ.

Τῶν μικρῶν ἡ ἀρετὴ στηρίζεται συνήθως ἐπὶ τῆς ἀρετῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὡς τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα φυτὰ, ἅτινα ἀναρριχῶνται εἰς τὸν κορμὸν δρυός, ἵνα μὴ καταπατηθῶσιν.

Ἡ ἀσθένεια τοῦ χαρακτήρος εἶνε πολὺ χειρότερον κακὸν ἢ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη· δύναται νὰ ἐκτιμᾷ τὸν ἰσχυρογνώμονα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν ἀσθενοῦς χαρακτήρος ἀνθρώπον.

Ὅ,τι ἡ κεκτημένη ταχύτης ἐν τῇ φυσικῇ, τοῦτο ἐν τῇ ἠθικῇ ἡ ἕξις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ πίστις τοῦ κύνος. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὁ μηχανικὸς σιδηροδρομικῆς τινος ἀμαξοστοιχίας τῆς Ἀγγλίας διέκρινε σῶμα ἀνθρώπινον ἐκτάδην κείμενον. Παρ' αὐτῷ δ' εἶδε μεγάλωμον κύνα κρατοῦντα διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ τὸ ἐπανωφώριον τοῦ νεκροῦ, καὶ ἀπελπιστικούς καταβάλλοντα ἀγῶνας ὅπως ἐλύσῃ αὐτὸ ἐξω τῶν τροχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου. Πρὶν ὁ μηχανικὸς προφθάσῃ νὰ σταματήσῃ τὴν ἀμαξοστοιχίαν αὕτη προῦχώρησε μέχρι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν πετρῶν χρησιμεῖον μηχανήμα ἐσφενδόνησε δέκα βήματα μακρὰν τὸν κύνα, συγχρόνως δὲ καὶ τὸν ἀνθρώπον, διότι στερωθῶς ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἐκράτει αὐτὸν ὁ κύων. Σταματησάσης τῆς ἀμαξοστοιχίας ἀστυνομικὸς τις ὑπάλληλος καὶ πολλοὶ περίεργοι κατέβησαν ὅπως ἴδωσι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀδύνατον ὑπῆρξεν εἰς αὐτοὺς νὰ πλησιάσωσι τὸν νεκρὸν, διότι ὁ κύων κατεκλίθη παρ' αὐτὸν ὠρούμενος καὶ ἀπειλητικῶς δεικνύων τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἐν ταῦτοις ὁ ἀνθρώπος ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἦτο τις ὀνόματι Γεώργιος Νεβός, κάτοικος τῆς παρακειμένης πόλεως, καὶ ὅτι ὁ κύων ἐκεῖνος ἦτο ἰδικὸς του. Ὑπετέθη ὅτι ὁ Νεβός διαθιγὼν ἐκείθεν κατέπεσε, καὶ κτυπήσας ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ἐπὶ προχιάς τὴν κεφαλὴν ἐξέπνευσε. Ὁ ἀστυνο-